

Palijativno liječenje raka dojke

Pišu: mr.sc. Ivo Trogrlić i Dragan Trogrlić

Firma „Dren „Žepče

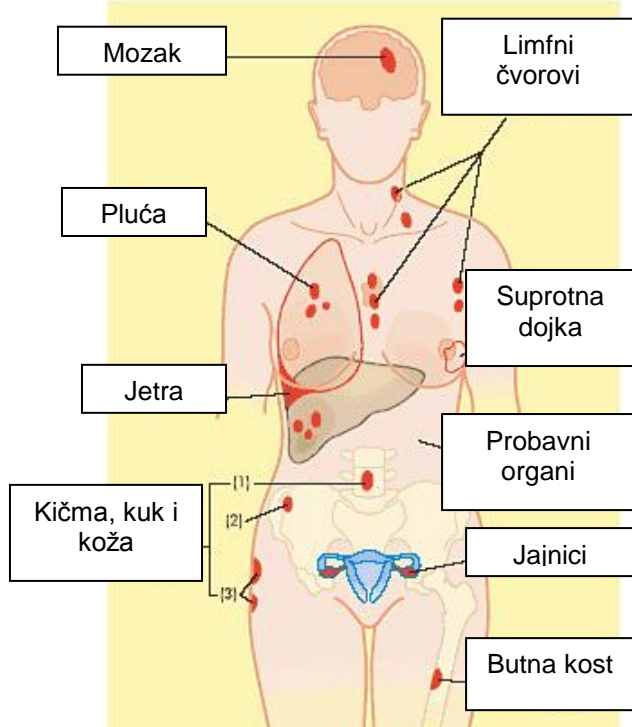
tel/fax: 00387-(0)32-881-774, 00387-61-461-517

Nažalost pacijentice oboljele od raka dojke još dugo vremena nakon liječenja su taoci te bolesti. Osim posljedica liječenja i moguće pojave lokanog recidiva, postoji i opasnost od pojave udaljenih metastaza koje se razvijaju iz ćelija raka koje su putem limfe i krvnih sudova dospjele u udaljene organe i tamo formirale novi tumor koji se može razviti i nekoliko godina nakon završetka liječenja. Zbog toga je nakon završenog liječenja potrebno redovito praćenje bolesnica kroz duže vremensko razdoblje. Vjerovatnost za razvoj metastaske bolesti veće su kod većih tumora i onih tumora koji su kolonizirali veći broj limfnih čvorova, o čemu smo govorili u ranijim nastavcima. U borbi protiv metastaske bolesti koristi se tzv. palijativno liječenje i cilj ovog liječenja je ukoloniti ili smanjiti tegobe pacijenta koje metastaze izazivaju.

Metastaze raka dojke

Metastaze raka dojke mogu se razviti bilo gdje u organizmu, ali dugogodišnjim istraživanjem ove bolesti i prećenjem bolesnica utvrđena je određena pravilnost u pojavljivanju metastaza, tako da su najčešći organi gdje se dijagnosticira metastaska

bolest kod raka dojke kosti, pluća, mozak, jetra i suprotna dojka. Od ostalih sijela metastaza koje nisu tako česte treba spomenuti jajnike i kožu (slika 1). Palijativno liječenje metastaza, posebno koštanih, je dosta ograničeno pošto su preostale stanice raka koje su ranije bile izložene kemoterapiji postale otporne na te citostatike, dok druge kombinacije citostatika nisu dovoljno djelotvorne. Hormonsko liječenje metastaza takođe nema veći značaj jer sve žene sa pozitivnim hormonskim receptorima uglavnom koriste tamoxifen, što nije spriječilo pojavu metastaza. Osim toga metastaze nastale iz primarnih tumora kod koji su hormonski receptori bili bili pozitivni, često nemaju te receptore. Izuzetak su žene kod kojih su se metastaze pojavile godinu ili više, nakon prestanka uzimanja hormonske terapije. Zbog toga se kao najvažniji način liječenja metastaza koristi radioterapija (zračenje) i kirurgija.

Slika 1 Najčešća sijela metastaza raka dojke (metastaze su označene crvenim tačkama)

Najčešće sijelo metastaza raka dojke su kosti i to kičma, kukovi, kosti ramena i butna kost, dok je pojava bolesti u kostima rebra posljedica recidiva koji se razvija iz ćelija primarnog tumora koje su migrirale u rebra i nisu ubijene primarnim liječenjem .

Metastaze na kostima kod većine pacijentica pojavljuju se unutar 2,5 godina nakon završetka liječenja, mada se kod oko 30% pacijentica koštane metastaze pojavljuju pet i više godina nakon završetka liječenja. Najčešći simptom metastaze kostiju je bol, a ponekad to može biti i lom kosti. Bol nije pouzdan znak prisustva koštane metastaze jer u oko 30% pacijentica koštana bol se javlja bez prisustva metastaza, tako da su za potvrdu metastaza potrebne dodatne pretrage. Najbolji način liječenja koštanih metastaza je radioterapija koja se provodi manjim dozama nego kod primarnog liječenja i u više ciklusa. Palijativno liječenje značajan je dio terapije raka dojke i potrebno je veliko iskustvo i znanje liječnika za korektno liječenje metastaza. Prije svega treba procijeniti štetu i korist od palijativnog liječenja, kao i osjetljivost metastaze na zračenje.

Za uništenje tumorskih metastaza važna je i snabdjevenost tumorskog tkiva kisikom, pošto je jedan od načina na koji zračenje ubija tumor stvaranje slobodnih radikala kisika koji onda napadaju vitalne dijelove tumorske ćelije i uništavaju je. Slaba prokrvljenost metastaza znači i slabiju snabdjevenost kisikom, što znači i slabiji efekt radioterapije. Često je kod pacijentica problem i anemija koja nastaje kao posljedica prethodnog liječenja citostaticima što također uzrokuje manjak kisika u metastazama i slabije djelovane radioterapije. Bez obzira na pomenute probleme kod oko 80% pacijentica postiže se smanjenje tumora i smanjenje ili potpun nestanak boli. Autori ovog teksta razvili su kombinaciju biljnih preparata koji pomažu u borbi protiv raka dojke (Mb-preparati opisani u reklamnom dijelu desno) i koji se koriste zajedno sa medicinskim liječenjem. Jedan od ovih preparata uspijeva kod pacijentica spriječiti ili značajno ublažiti nastanak anemije, čime se značajno popravlja učinak radioterapije, kako u toku osnovnog liječenja tako i kod liječenja metastaza.

Sistemska radioterapija

Kod žena oboljelih od raka dojke često se dijagnosticiraju višestruke koštane metastaze koje su međusobno udaljene jedna od druge. Ove bolesnice tretiraju se zračenjem širokog polja i ovom liječenjem zrači se kompletna gornja (osim glave) ili donja polovica tijela i to kod pacijentica čija se bol ne može kontrolisati lijekovima i koje su relativno dobrog opšteg stanja. Višestruke koštane metastaze mogu se liječiti i sistemskom radioterapijom a u liječenju se najčešće koriste radioaktivni elementi stroncij ili renij, koji su vezani za fosfor koji je jedan od glavnih gradivnih elemenata kostiju, tako da on većinu radioaktivnih čestica nosi direktno u kosti. Ovaj način liječenja koštanih metastaza daje rezultate kod oko 70% pacijentica.

Poseban problem predstavljaju metastaze kičme koje su na žalost jedne od najčešćih koštanih metastaza i za uspjeh njihovog liječenja važno ih je dijagnosticirati prije pojave simptoma. Obično je prvi simptom bol u kičmi, gubitak osjeta i nemogućnost kontrole mokrenja, dok su kasni simptomi paraplegija i paraliza ekstremiteta. I ovde je zračenje prvi izbor liječenja, dok se kod onih kojima je to područje već zračeno koristi laminektomija, odnosno kirurški zahvat kojim se oslobađa korijen živca i smanjuje pritisak koji uzrokuje bol i spriječilo trajno oštećenje živca.

Pluća su poslije kostiju najčešće sijelo metastaza raka dojke i kod ovih metastaza prvi izbor liječenja je kemoterapija i eventualno kirurgija, dok se radioterapija rijetko koristi. Metastaze mozga najčešće se javljaju kod raka dojke koji imaju negativne hormonske i pozitivne Her-2 receptore i kod oko 10% žena sa pozitivnim Her-2 receptorima razvijaju se moždane metastaze. Nakon raka pluća, rak dojke je drugi najčešći zloćudni tumor koji metastazira u mozak. Simptomi ovih metastaza su glavobolja, epileptički napadi, teškoće govora i osjeta, kao i slabost ekstremiteta. Metastaze mozga su najčešće

pojedinačne i najčešće se liječe radioterapijom, a kod manih metastaza sa blagim simptomima koristi se kombinacija kirurgije, radioterapije i kemoterapije. Na kraju ćemo još spomenuti jetrene metastaze, koje se liječe kirurgijom ako položaj metastaza to dozvoljava, jer se treba odstraniti tumorsko tkivo sa 1-2 cm zdravog tkiva jetre.